

Kmenový měsíčník

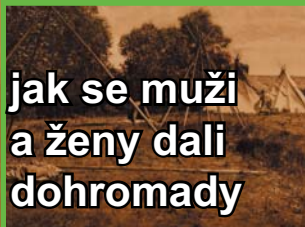
září / 09
měsíc lovu

NAČAS

věčná píseň
volnosti

jak se muži
a ženy dali
dohromady

turistika

indiánské
šaty

Aztékové

Aztékové

Říše Aztéků se rozkládala na místě dnešního Mexika. Hlavním městem byl Tenočtitlan. Celá aztécká říše byla propojena soustavou kamenných cest, které byly všechny v rovině ve stejné výšce a z nich vybíhali zkosené odbočky. Stavba těchto cest byla velmi namáhavá, neboť museli stavitelé často budovat mohutné mosty, nebo hloubit výkopy. Hodně kvalitní byl aztécký kalendář, zatím nejpřesnější v historii. Rok byl rozdělen na 18 měsíců po 20 dnech. 18x20 je 360. Zbývalo tedy 5 dní na novoroční svátky. Rok nebyl poslední jednotkou času, 52 let tvořilo 1 cyklus, který Aztékové znázorňovali otýpkou rákosí. Vždy, když se blížil konec cyklu, hlásali kněží konec světa. To se nikdy nestalo, dokud nedorazil Hernando Cortez. Ten byl koncem pro Aztéky. O tom ale až později.

Aztékové přišli na území Mexika 2000 let př.n.l. a vybrali si nádhernou zem, ve které měli části všech možných ekosystémů. Tropický prales, suchá poušť, hory věčného sněhu a ledu, nebo úrodné pláně. Na severu byl mírný pás a na jihu subtropický. Předkové Aztéků přišli ze severu a rozvrátili kmeny Tolteků, kteří zde žili.

Na jednom místě uviděl aztécký vůdce orla, který seděl na keři a držel v pařátech hada. To považoval za znamení a na tomto místě založil město, které neslo jeho jméno – Tenočtitlan. Tak zní legenda o založení aztécké říše a znak orla s hadem je dnes státním znakem Mexika. Stavby z rákosí se postupně měnily na kamenné a časem vznikl i první chrám. Tenočtitlan rostl vedle původních kmenů, které dobře věděli, že Aztékové nepatří mezi dobré válečníky. Tím pádem zaútočili Tepanékové na Tenočtitlan a dobyli ho. Po dobu 100 let probíhaly souboje mezi Aztéky a Tepanéky, než si Aztékové udrželi vítězství. Aztékové se spojili s Tezkuany a Tlapanéky proti Tepanékům a zničili je. Vznikla aztécká konfederace se společným jazykem (asi aztéctina, tyto jazyky se totiž nepojmenovávají. Říká se jim proto

jen indiánské). Náčelníci všech tří kmenů měli dohodu vojenské pomoci. V případě války má vrchní velení náčelník Tenočtitlanu. Konfederace dobývala nová a nová území k pobřeží obou oceánů a na jih až do Guatemaly a Nicaraguy. Poklady z dobytých území se shromažďovali v Tenočtitlanu.

Každý Azték toužil zemřít uprostřed bitvy, Neboť pak šel rovnou do nebe. K boji používali meče z obsidiánu, kopí s obsidiánovými hroty, kyje a vrhače tenkých oštěpů. V aztécké říši byla pro

všechny dospělé muže zavedena povinná vojenská služba. Všechny zra-

dy, neuposlechnutí rozkazu, apod. se trestaly smrtí. Nej-

prostší voják měl oblečení z hrubé

tkaniny, koženou přilbu, dřevěný štít a kopí. Nejlep-

ší a nejzkušenější měli zbroje ze zlatých šupin, přilbu ze stříbra

a zlata, zbraně z obsidiánu, vše bohatě zdobené perím. Měli

množství náušnic a náramků. Váleční poslové byli posvátní, byli pro ně všude pořádaný hostiny. Když se vši slávou dorazili k nepříteli, řekli mu své požadavky. Ten buď potupně přijal, nebo vyhlásil válku. Následkem toho byli po zemi vysláni další posli, kteří všechny informovali o válce. V celém kraji se muži ozbrojili, náčelníci rodů vzali korouhve se zlatem vyší- tím jménem rodu a šli do boje. Aztécká

taktická jednotka v plné zbroji čítala 8000 mužů. Náčelník říše Aztéků (prvním byl zakladatel Tenočtitlanu Tenočtitlan) měl několik těchto armád. Aztékové pořá- dali lstivé útoky ze zálohy, boje trvali pár minut a potom se zase stáhli. Vítězství se nepočítala počtem zabitých nepřátel, ale počtem zajatých otroků, kteří dožili při práci na Aztéckých polích.

Ačkoliv byl boj pro Aztéky smyslem života, přece jen netrávili svůj dvaapa-

desátiletý kalendářní cyklus v neustálých válkách. Prostí Aztékové žili v osadách a městech. Příbuzní by-

dleli pohromadě rozdělení podle rodových skupin.

Rod měl ve vlastnictví přesně vymezenou část půdy, kterou odevzdával jednotlivým rodinám k obdělání. Kus půdy zůstal jako rezerva pro nově založené rodiny. Rody měli ve vlastnictví také nezkultivované plochy, třeba část lesa, louku, atd.. Na veřejném majetku směli všichni porážet dřevo, lovit a sklízet trávu. Půdu dědil nejstarší syn. Mladší synové směli náhradou dostat pří- děl z rodového fondu. Průměrně vyházely 2ha půdy na jednoho indiána. Za přisvojení si i sebemenšího kousku cizí půdy byl trest smrti. Kdo se o svou půdu nestaral, tomu byla odebrána. Kromě svého přidělu obdělávali indiáni půdu náčelníků a tu část, z níž se odváděli daně vládci a kněž-

šlých. Všechny zra-

dy, neuposlechnutí rozkazu, apod. se trestaly smrtí. Nej-

prostší voják měl oblečení z hrubé

tkaniny, koženou přilbu, dřevěný štít a kopí. Nejlep-

ší a nejzkušenější měli zbroje ze zlatých šupin, přilbu ze stříbra

a zlata, zbraně z obsidiánu, vše bohatě zdobené perím. Měli

množství náušnic a náramků. Váleční poslové byli posvátní, byli pro ně všude pořádaný hostiny. Když se vši slávou dorazili k nepříteli, řekli mu své požadavky. Ten buď potupně přijal, nebo vyhlásil válku. Následkem toho byli po zemi vysláni další posli, kteří všechny informovali o válce. V celém kraji se muži ozbrojili, náčelníci rodů vzali korouhve se zlatem vyší- tím jménem rodu a šli do boje. Aztécká

stvu.

Základním zdrojem obživy Aztéků bylo pokročilé zemědělství. Velmi milovali úrodnou půdu. I stromů jim bylo líto a svévolné kácení trestali. Na svých polích pěstovali kukuřici, fazole, kakaovník, papriku, agáve, z níž dělali opojný nápoj pulque, střešní krytinu, jakýsi druh papíru, jídlo, provazy a jehly. K tomu lovíli jeleny, králíky, ptactvo a ryby. Měli ochočené psy. Aztéčtí řemeslníci vyráběli výborné nástroje. Země byla bohatá na rudy včetně zlata. Z levnějších kovů dělali zbraně a výborné nástroje. Ze zlata tvořili překrásné šperky. Stejně jako zlatníci vynikali rytci, řezbáři a hrnčíři. Vysokou úroveň mělo i tkalcovství. Do dneška se však nezachovali žádné tkaniny. Zprávy starých kronik dokazují, že barvami svítící aztécké látky byly podivuhodně krásné. Jak o tom svědčí dochované kresby, tkaní látek patřilo ke každodennímu zaměstnání žen. Sprádali bavlnu či vlákna agáve, tkali je a barvili rostlinnými, nebo minerálními barvivy. Svoji pověstně krásnou červeň získávali z hmyzu žijícího na kaktusech.

Centry obchodu byla velká města. V určených dnech byly pořádány trhy. Peníze neznali a jako platidlo používali pytlíků kakaových bobů, nebo cínu. Nejdražším zbožím byli otroci. Otroky se stávali váleční zajatci, pokud nebyli po vítězných bitvách obětováni bohům. Do otroctví mohl upadnout i Azték. Buď pro dluhy, nebo z trestu. Otroci neměli zas tak tvrdý život. Směli se ženit, vlastnit majetek a dokonce i vlastní otroky. Střediskem trhu s otroky bylo město Azcapotzalco, sousedící s Tenochtitlanem. Boháč, který prodával otro-

ky je navlékl do pestrobarevných šatů, otroci poskakovali, tančili, ukazovali sílu a umění. Otrokáři byli váženými občany, jejich povolání se považovalo za velice čestné a ušlechtilé. Také aztéčtí kupci patřili mezi mocné. Vedle úkolů obchodnických pracovali jako vyzvědači. Na daleké cesty se obchodníci vydávali v doprovodu početné skupiny nosičů a ozbrojenců. Někteří obchodníci vyměňovali své zboží dokonce za asistence malé armády. Tak se občas stalo, že ceny určovala místo hodnoty zboží síla zbraní. Nebylo neobvyklé, když se obchod strhl v boj.

V říši Aztéků existovala také celá síť soudů. Nad každým velkým městem byl ustanoven vrchní soudce, jmenovaný nejvyšším náčelníkem. Nejvyšší soudce každé provincie měl pod sebou tříčlenný tribunál. Tito nižší soudci byli voleni přímo lidem. Zákony a tresty byly velmi tvrdé.

Velké zločiny proti společnosti byly trestány trestem smrti. Za vraždu, zabití otrocka, posunutí mezníků cizích pozemků, marnotratnictví, zpronevěru, nevěru, opilství byla smrt. Za krádež bylo minimálně otroctví. Dříve, než se vynesl rozsudek, museli příslušní úředníci provést podrobné vyšetřování obviněného a svědků, zaznamenat vše v hieroglyfech do protokolu a soudu svá zjištění předložit. Byli obžalovaný odsouzen k trestu smrti, a to bylo velmi často, namaloval zapisovatel do svých dokumentů jeho obrázek a přes něj letící šíp.

Silou, kterou kněží ovládali tisíce lidí byla aztécká božstva. Ten, který naučil Aztéky všem vědám, dobrým mravům a moudrým zákonům se jmenoval Quetzalkoatl, tj. Opeřený had. Znali ho i Mayové, kteří mu říkali Kukulkan. V Guatemale na něj pamatují jako na Kukumatze. Do údolí Anahvaku připutoval z bájně „země vycházejícího slunce“. Když přišel, založil bájnou říši, v níž kukuřičné klasy rostly veliké jako člověk a bavlna se sama od sebe barvila už na keřích. Ptáci tam tenkrát pěli tak líbezně, že jejich potomci proti tomu skřehotali. Ovzduší okolo Opeřeného hada vonělo omamnými vůněmi. Odešel však. Nepohodl se s jinými božstvy a odjel na lodi. Slíbil však svůj návrat. A tak celá staletí indiáni starého Mexika trpělivě čekali, vyhlízejíce mohutného muže světlé pleti a dlouhého plnovousu a poctivě sloužili ostatním bohům. Aztéckých bohů bylo hodně přes 200 a v každé rodině měli sošku nejméně jednoho ze svých ochránců. Za Quetzalkoatlovi nepřítomnosti byl hlavním bohem Wit-

zilopočtli, bůh války a ochránce národa. Quetzalkoatl byl místo toho patronem větru a umění. Tezkatlipoka měl na starosti neúrodu a sucho, Tlálok a Tzinteol obstarávali úrodu kukuřice a dešť, Miktlantekutli vládl duším a podsvětí, bůh Slunce Tonatiah měl na starost světlo a teplo, bohyně měsíce Meztli zařizovala úplňky, dorůstání a ubývání Měsíce, Tlawizkalpantekutli byla bohyně Jitřenky, Šipetotek vládl ohni, bohyně Tlazolteotl lásce, Šočipili květinám, Šolotl míčovým hrám, atd.. Bohům věnovali Aztékové množství času a měli z nich velký strach. Kněží byli obklopeni bohatstvím, patřila jim velká část pozemků, vlastnili domy a od věřících dostávali dary a obětiny. V každém městě byli desítky a stovky chrámů. Stavěli se

pyramidovitě, základem byla upěchovaná hromada hlíny, obložená kameny. Na vrchol chrámové pyramidy vedlo schodiště, řešené buď tak, že museli věřící stavbu několikrát obejít, nebo tak, že vedlo přímo po západní straně pyramidy vzhůru, kde stál chrám. Na prostranství před ním stál obětní kámen. Obětování byli tisíce zajatců a dokonce vlastní lidé. Při těchto obřadech vyřezávali oběťm zaživa srdce z těla či je stahovali zaživa z kůže, kterou na sebe kněží ještě teplou oblékali. Někdy byla těla mrtvých obřadně snědena.

Konec říše Aztéků nastal, když španělský generál Hernando Cortés přistál u břehů Jižní Ameriky s 110 námořníky, 553 vojáky (z toho 23 střelců z kuší, 13 arkebuzníků, 200 indiánů z Kuby a několik indiánských žen) . Bylo to 16. srpna 1519, kdy vyrazila tato skupinka do země Aztéků. Zrovna v tu dobu byl předpokládaný návrat Opeřeného hada. Ten měl být mohutný, světlé plati a dlouhého plnovousu. Cortésovi muži byli ve svých zbrojích mohutní, měli vousy a světlou pleť. A v rukou měli střelné zbraně. Cortés se zemí probíjel snadno. Aztékové si mysleli, že je Opeření had a nebránili se. Dostal se až k Tenočtitlanu Montezuma II., vládce Aztéků ho pustil dovnitř. Když Španělé uviděli bohatství Aztéků, zajali Montezumu jako rukojmí. Montezuma zradil svůj lid a dal Cortésovi aztécký poklad. Aztékové zaútočili a zabili Montezumu. Palác byl obklíčen a okolo Cortése byli statisíce ozbrojených Aztéků. Cortés i jeho muži vzali tolik zlata, kolik pobrali a v noci prchali. Následovalo několik dnů drobných šarvátek. A pak se Španělé ocitli před pa-

horkem, na kterém bylo několik vyzdobených indiánů s aztéckou korouhví. Cortés zaútočil, prosekal se až k Cihuakovi, vrchnímu veliteli Aztéků. Jednou ranou ho zabil. Vzal mu korouhev a zvedl jí nad hlavu. Aztékové strnuli. Jejich velitel byl mrtev. Zachvátila je panika a rozutekli se do stran. Cortés zůstal v městě plném zlata a neškodných zmatených indiánů. Raboval, zabíjel a páčil. Tak skončila sláva této říše.

Do dnešní doby se dochovali pouze trosky dávných měst, pyramid a chrámů. Písemné památky spálil Cortés jako ďábloví obrázky.

Aztékové mě zaujali svojí rozvinutou civilizací a zvláštností tohoto národa. Na jedné straně skvělá astronomická pozorování a dokonalý kalendář a na druhé straně kázání kněží o konci světa vždy po 52 letech. Na jedné straně vynikající lékařské výsledky, třeba objev narkózy, místního umrtvení a provádění složitých operací doprovázené na druhé straně kouzlením a zaříkáváním.

Ondřej Rot - Wasapela

Věčná píseň volnosti

Padl soumrak. Indiánská země se tenkrát přikryla tak temnou nocí, že nikdo nevystrčil paty z týpí; jen vítr hučel v dalekých horách. A přece zarostlou pěšinou podél Hadího potoka kdosi šel. Opatrné, neslyšné kroky. Ano, Dakotové jsou na válečné stezce, družina bojovníku pospíchala, aby ještě před svítáním překvapila nepřítel...

Muži nemluví. Chvilími běží, chvílemi jdou, hlídky vpředu i na křídlech střezí jejich bezpečnost. Hadí potok opouští pustinu a přivádí je do malého háje.

“Zde si odpočineme, “praví už nahlas náčelník. “Nikdo sem nezavítá, zapalte oheň.”

V mžiku byla snesena suchá tráva, dřevo a rozdělán oheň. Válečníci se pohodlně usadili kolem. Jedni spravovali rozedrané mokasíny, jiní prohlíželi luky, šípy i tomavky a někteří připravovali potravu.

Nejstarší zatím vyprávěli o dávných bitvách a neuvěřitelných příbězích slavných hrdinů. O tom, jak mocný talisman zachránil mnohý život; jak kouzelný váček obrátil nepřátelský šíp do srdce toho, kdo jej vystřelil. Jak krásné dívky přicházely

ze Země stínů a odváděly s sebou ty nejstatečnější do končin, odkud není návratu. I oheň pokorně naslouchal, tiše posílal svůj dým do zelených větví, ale najednou - právě když bělovlasý indián povstal k obřadní modlitbě - zahučel a rozhodil celé hrsti jisker po táborovém kruhu.

V té chvíli se však přihodilo cosi ještě podivnějšího: Někde nedaleko mezi stromy se ozvala píseň!

Hlas sílil, naplňoval táhlou melodií celý háj, a zase klesal, tichl a splýval s kvílením větru mezi haluzemi. “Zhasit oheň” poručil šeptem náčelník a vykročil, tětívu luku napjatou, do tmy.

Jako na zavolanou vyhlédl měsíc za ubíhajícími mraky. Sinavá záře osvětlila bílé kmeny stromů. Muži našlapovali obezřetně do měkké, vlhké trávy, pozorujíce křivolaké stíny větrem rozhoupaných větví. Zpěv neustával.. Teď už bylo jasné, že přichází od mohutného košatého jilmu na konci háje.

Kruh válečníků se zužoval. Tajemná píseň se znovu naposledy vzepjala do nejvyšší tóniny, pak se zlomila a umkla tak náhle, jak začala. Válečníci přistoupili ke

starému stromu. Jejich zraky klouzaly po rozpraskaném kmeni, až se zastavily ve spleti kořenů.

A tam ležela hromádka vybělených kostí neznámého bojovníka. Vedle lebky trouchnivěl zlomený luk a opodál několik šípů.

“To co jsme vyslechli a viděli, je důkazem, že tu padl osamělý válečník, který obětoval svůj život za druhé,” přerušil posvátné mlčení svých druhů náčelník a dodal: “Hlas takového muže ani smrt

neumlčí a jeho píseň zní pustinou, dokud nedolehne k sluchu živoucích a nevzbudí v jejich srdcích žádoucí ozvěnu. To se právě stalo; teď neseme my její hudbu i poselství o největší povinnosti obětovat se za druhé. Je na nás, abychom si píseň stále připomínali, dokud se sami nevypravíme do Země stínů.

Potom i náš zpěv bude nesmrtelný a věčný. Howgh!”

*čerpáno z internetu
Martin Svoboda*

Hra ruky

Jde o jednu z nejoblíbenějších her mnoha indiánských kmenů, včetně slavných Apačů: Dvě družstva (skupiny A a B) sedí naproti sobě a každé má na počátku hry dvacet hůlek (kamínků atp.). Třetí družstvo C vytváří rytmickou hudbu bubny, škrabkami, klepáním dřevy a kameny o sebe atd. V jejím rytmu si skupina B mezi sebou podává dřevěnou kuličku. Někdo ji podá, někdo to jenom naznačí.

Naproti sedící řada hráčů, skupina A, pozorně sleduje jejich pohyby. Když má někdo ze skupiny dojem, že bezpečně ví, kde kulička je, tleskne a křikne: dost! Hudba i podávání se hned zastaví a ten, na koho hádající ukáže, musí otevřít obě

dlaně. Když kuličku má, získává hádající pro svou skupinu bod, tedy jednu z hůlek družstva naproti. Když neuhádl, musí jednu hůlku dát druhé skupině. Potom kulička začne putovat v ruce družstva A a hádá družstvo B.

Varianta: Hrají pouze dvě skupiny. Jedna bubnuje a současně sleduje druhou, která se před ní pohybuje v rytmu a podává si kuličku. Hra v obou případech končí, když jedna ze skupin získá všechny hůlky protihráčů. Lze hrát i ve stoje. (Podle dr. Z. Kubice z Náprstkova muzea)

*čerpáno z internetu
Martin Svoboda*

Jak se muži a ženy dali dohromady

Krvaví piegané

Praotec stvořil svět a všechno na něm. Udělal to dobře, až na jednu věc. Muže a ženy nechal žít daleko od sebe.

Nějakou dobu tedy žili odděleně.

Muži i ženy dělali všechno úplně stejně. Využívali strmé srázy jako bizoní pasti. Hnali přes ně stáda bizonů, a zvířata se pádem dolů zabíla.

Stejným způsobem pak mrtvé zvíře stahovali a porcovali. Bizoní maso byla jejich jediná potrava. Tehdy ještě jiné vhodné jídlo neznali.

Po čase se muži naučili vyrábět luky a šípy, ženy zase vydělávat bizoní kůže, stavět týpí a šít krásné šaty, které zdobily urzoními ostny.

Jednoho dne se Praotec zamyslel: „Všechno jsem to udělal moc pěkně, ale že jsem muže a ženy nechal žít odděleně, byla chyba.

Není v tom potěšení ani radost. Jsou mezi nimi rozdíly, a kvůli nim se musí dát dohromady, a tak bude na světě lidí víc.

Nějak zařídím, aby z toho měli potěšení, jinak by muži moc nadšení nebyli. A sám půjdu příkladem.”

Praotec se vydal do míst, kde ženy žily. Šel čtyři dny a čtyři noci.

Pak spatřil jejich tábor a schován za stromy ho pozoroval : „Ty mají ale život!

Týpí z vydělané kůže, zatímco přístřešky mužů jsou hrubé, smradlavé a plesnivé ! A ty šaty ! A nám musí stačit jen pár kousků kůže kolem beder !

Opravdu jsem udělal chybu, že jsem je nechal žít od nás tak daleko. Musejí k nám, stavět pěkné stany a šít krásné šaty také pro nás.

Půjdu pro ostatní a zeptám se ostatních, co si o tom myslí.”

Vrátil se do tábora a vyprávěl mužům, co všechno viděl. Když uslyšeli o krásných a užitečných věcech, které ženy mají, rozhodli se:

„Půjdeme tam a dáme se s nimi dohromady.”

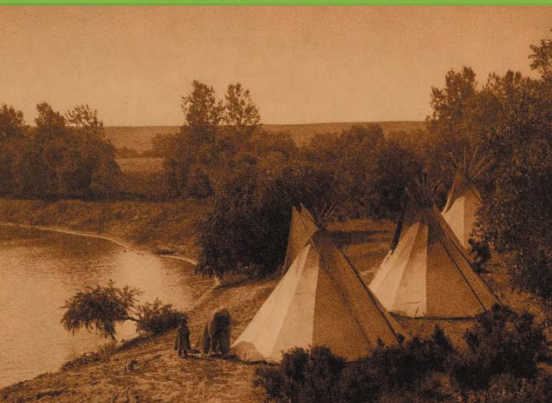
„A to není všechno,” řekl Praotec. „Hodlám vymyslet ještě něco velmi příjemného.”

A zatímco se tohle odehrávalo v táboře mužů, náčelnice ženské vesnice objevila stopy, které Praotec při svém slídění zanechal.

Vyslala po nich mladou ženu. Ta došla k mužskému táboru a chvíli ho sledovala zpovzdálí. Pak spěchala zpátky, jak nejrychleji mohla,

a všem vyprávěla; „Našla jsem tábor, ve kterém žijí lidské bytosti. Vypadají jinak, než my, jsou vyšší a silnější. A jak si žijí ! Líp než my.

Věci, která vystřeluje ostré klacky, zabíjejí spoustu zvířet - tolik masa co oni, my nikdy nemáme. Neznají hlad.”

Jakmile to ženy uslyšely, hned si přály, aby za nimi ty podivné lidské bytosti přišli a aby lovili i pro ně. Ve chvíli, kdy končily svou poradu, muži už stáli za blízkým kopcem.

Nemytí a umaštění vypadali hodně zanedbaně, okolo beder měli jen kousek kůže. A k tomu nepříjemně zapáchali. Při pohledu na ně si ženy řekly : „, Tahle stvoření, co si říkají muži, vůbec nevědí, co se sluší. Ani se pořádně neoblékli. Jsou špinaví a páchou. Takovéhle tady nechceme.”

Nato náčelnice mrštila po Praotci kámen a křikla: „Zmizte odsud !” A ostatní ženy se k ní přidaly.

„Nebyla chyba, že jsem tyhle bytosti nechal žít tak daleko od nás, “ prohlásil Praotec. „Jsou nebezpečné. Ani stvořit jsem je neměl.” A vrátil se s ostatními do vlastního tábora.

Když muži odešli náčelnici napadlo : „Vždyť oni, chudáčci, nic lepšího neznají. Ale my je to můžeme naučit, i šaty pro ně můžeme ušít. Když se oblečeme stejně

chudě jako oni, mohli by se k nám vrátit.”

„Možná bychom měli ty ženské navštívit ještě jednou,” navrhol Praotec mužům. „Měly by dostat ještě jednu šanci. Podívejte, co jsem jim sebral.”

Otevřel ranec, kde nosil sušené maso a jiné potraviny, a vyndal z něj zářivě bílý oblek z jelenice.

„Podařilo se mi to ukrást, když se žádná nekoukala. Je mi to trochu malé, ale přidám kousek bizoní kůže a kousek medvědí kožešiny. Ještě si udělám čelenku z peří a nabarvím si tváře.”

Pak mě snad jejich náčelnice uvidí jinak. Nejdřív si s nimi půjdu promluvit sám. Než se domluvíme, zůstaňte schováni vzadu.”

Praotec se oblékl, jak nejlépe uměl. Dokonce za tím účelem připravil i vonnou koupel a sám se první vykoupal. Podíval se na svůj odraz v jezerní hladině a vykřikl: „Ó, jak jsem krásný ! Netušil jsem, že vypadám tak dobře. Teď se jí určitě budu líbit. “

Pak se vydal do ženského tábora. Ačkoli se muži drželi vzadu a skrývali se, žena na hlídce je nepřehlédla. Pak zpozorovala Praotce, jak stojí sám na vrcholu kopce a přehlíží tábor.

Spěchala vše oznámit náčelnici, která s většinou ostatních žen právě stahovala uloveného bizona. Na takovou práci nosily ženy nejprostší oblečení : kus kůže s dírou pro hlavu, někdy jen kůži staženou v pase.

To málo, co měly na sobě, bylo ztuhlé krví a nasáklé pachem masa. I tváře a ruce měly od krve.

„Uvítáme je tak, jak jsme,” rozhodla náčelnice. „Přijde jim vhod, že jsme obléčené stejně jako oni.”

V doprovodu ostatních žen vyšla na vrch, kda stál Praotec. Ten, když uviděl zamaštěnou a neupravenou náčelnici v krvavých šatech a s ostrým pazourkovým nožem v ruce, vykřikl: „Hú, ta je odporná. Má na sobě hadry od krve. Smrdí. S takovým stvořením nechci nic mít !

A ostatní jsou zrovna takové. Ne, rozhodně nebyla chyba zařídít, aby taková stvoření žila od mužů hodně daleko.”

A jak to dořekl, otočil se a následován všemi svými muži odkvapil stejnou cestou, kterou přišel.

„Zdá se, že nám to navychází,” poznamenala náčelnice. „Ať je to, jak chce, nepochopili nás. Ale stejně si myslím, že bychom se s nimi měly dát dohromady. Mají něco, co my nemáme, a my zase něco, co nemají oni. A to patří k sobě. Zkusíme to naпослед. Zkrášíme se.”

Vykoupaly se v řece, do umytých a učesaných vlasů sızapletly kůstky a mušličky. Oblékly si nejlepší šaty z jemně vypracované bílé kůže zdobené urzonými ostny barevnějšími než duha.

Také kolem krku zavěsily náhrdelníky z mušliček a kostí, zápěstí obemkly mušlovými náramky. Obuly si bohatě vyšíváné mokasíny. Nakonec si natřely tváře posvátnou červení.

Takto krásné se vydaly na cestu do mužského tábora. Praotec byl mrzutý a nespůj. Nic ho netěšilo. Nic mu nechutnalo. Špatně spal. Hned se pro nic za nic rozzlobil.

A všichni muži na tom byli stejně. „Ne, nevíme, co se děje,” uvažoval Praotec. „Přál bych si, aby ženy byly krásné, voňavé a vstřícné, a ne aby ošklivé a zapáchající po nás házely kameny nebo nám hrozily noži.” Oatání muži s ním souhlasili.

Vtom příběhl muž z hlídky a křičel: „Ženské na nás jdou. Asi nás chtějí zabít. Rychle si vezměte luky a šipy! “

„Ne, počkejte!” zadržel je Praotec. „Pospěšte dolů k řece, umyjte se a natřete svá těla tukem. Upravte si pěkně vlasy a navoňte se v tůjovém dýmu. Oblečte si nejlepší kožešiny. Natřete si tváře posvátnou červení a hlavu ozdobte barevnými pery.”

Sám si oblékl ukradené vyšíváné šaty upravené na válečnou košili. Nasadil si velkou čelenku, jakou nosí náčelníci, a vzal si náhrdelník z medvědích drápů.

Takto přistrojení se muži shromáždili u vstupu do tábora a čekali, až ženy přijdou.

Ženy přicházely. Zpívaly. Z bělosti jejich šatů mužům přecházely oči. Jejich křehká těla voněla sladkou trávou a tváře zářily posvátnou červení.

Praotec vykřikl: „Jsou krásné! Mé oči se radují! Jejich zpěv lahodí mému uchu. Jejich těla voní a vábí!”

„Naše srdce plasají,” přidali se ostatní.

„Jdu za náčelníci a domluví se s ní,” oznámil Praotec.

Ta mezitím řekla: „Ti mužští nejsou zase tak neotesaní. Jejich hrubost je vlastně síla. Na jejich svaly je radost se podívat, a jak příjemně znějí jejich hluboké hlasy. Celkem vzato tihle mužští nejsou tak špatní.”

Praotec došel k náčelnici a navrhl jí: „Pojďme si spolu někam promluvit.”

Náčelnice souhlasila a odešli. S uspokojením si Praotce prohlížela a jemu se při pohledu na ni srdce rozbušilo.

„Co kdybychom zkusili něco, co ještě nikdy nikdo nezkusil,” řekl.

„Ráda zkusím nové a užitečné věci,” odpověděla.

„Možná bychom si k tomu zkoušení měli lehnout,” navrhl Praotec.

„Možná ano,” souhlasila a lehli si.

Po chvíli Praotec prohlásil: „To je to nejbáječnější, co se mi kdy přihodilo.

Ani představit jsem si neuměl, že něco takového může být.”

„Já jsem ani nesnila, že by mi mohlo být tak dobře.

Je to dokonce mnohem lepší než bizoní jazyk k obědu. Ani popsat se to nedá.”

„Musíme to říct ostatním.”

Když se však vrátili do tábora, nikoho nenašli. Všichni

muži a ženy se rozdělili do dvojic a každá si našla své místečko. Nepotřebovali, aby je někdo poučoval o té nové věci, přišli na ni sami.

Když se všichni vrátili, usmívali se. Jejich oči se usmívaly, ústa se usmívala i celá těla se usmívala, alespoň to tak vypadalo.

Pak se ženy se všemi svými věcmi i dovednostmi k mužům přistěhovaly. Vydělávaly kůže, vyšívaly.

Muži zase lovili. A všichni se milovali, byli šťastní, slavili svatby a měli děti.

*Čerpáno z knížky: Muž, který šel za sluncem
Marie Nedvědová – Mája*

Turistika

Pěší turistika, alespoň taková, na jakou se chystáme, tedy ne v příliš náročných terénech, nepotřebuje tolik zvláštního a drahého vybavení, jako jiné sporty. Přesto si však stanovíme několik zásad, podle nichž bychom měli pořizovat to, co budeme stále na svých cestách potřebovat. Jsou to tyto:

- Mít všechno, co je třeba, ale pokud možno nic navíc.

- Dobře si rozmyslet, co potřebujeme - vybírat podle charakteru Činnosti, kterou si vybereme (některé druhy turistiky mají zvláštní nároky, např. vysokohorská).

- Požadovat vždy kvalitu, avšak pozor - nejdražší není zdaleka nejlepší.

- Mít věci, které nepotřebují příliš často nebo speciální údržbu a opravy.

- Vždycky se před nákupem poradit se zkušenými, ostřílenými turisty a táborníky.

Několik pravidel užitečných na pochodu

1. Nechodme v nových botách.
2. Přesvědčme se, zda máme před pochodem dobře ostříhané nehty a ošetřená kuří oka.
3. Buďme připraveni na déšť.
4. Je dobré vzít si pár suchých ponožek.
5. Lesem postupujeme v zástupu, na cestách ve dvojstupu.
6. Mějme s sebou nůž, kus provazu a pár záplek.

7. Vezměme si kompas nebo buzolu, mapu s co nejmenším měřítkem, zápisník a tužku.

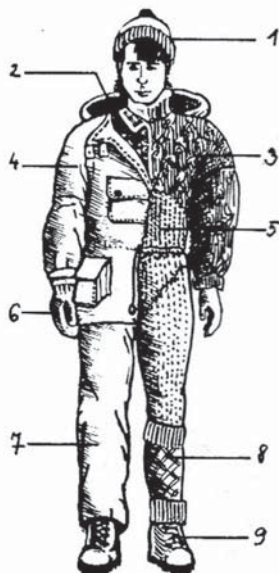
8. Nemařme čas tím, co můžeme udělat právě tak dobře nebo lépe doma.

9. A konečně — to je ze všeho nedůležitější — vydejme se za nějakým cílem.

Turistická výstroj

- oblečení a obutí na turistiku

- Obuv - oblíbené a za každého počasí viděné botasky jsou vhodné jen pro sportování na upravených hřištích nebo pro letní vycházky v lehkém terénu. Pro turistiku jsou určeny pohorky nebo kanady, nejlepší jsou farmářky s profilovanou podrážkou, vibramem - zpevňují totiž nohu především v kotníku a stabilizují chůzi. A nejsou „těžké na noze“, jak jejich odpůrci tvrdí. Nesmíme si je vzít nové na delší cestu, potřebují pár desítek kilometrů na „vyšlápnutí“ do tvaru nohy. Pak jsou zárukou pohodlné chůze v jakémkoli terénu a počasí.

- 1 VLNĚNÝ, KULICH'
- 2 FLANELOVÁ KOŠILE
- 3 TENKÝ VLNĚNÝ SVETR S 'ROLAKEM'
- 4 BUNDA - VĚTROVKA S KAPUCÍ
- 5 BAVLNĚNÉ 'SPODNÍ PRÁDLO
- 6 NEPROMOKAVÉ PALCOVÉ RUKAVICE
- 7 MANŠESTROVÉ 'KALHOTY
- 8 BAVLNĚNÉ, VLNĚNÉ 'PODKOLENKY
- 9 POHORKY

- Doplnky — kšiltovka (v zimě kulich), šátek na krk, rukavice (nepodceňujeme je, při pohybu v terénu skutečně nejde chodit s rukama v kapsách!), pláštěnka do deště

Turistická výzbroj

- Ponožky (podkolenky) — volíme rozhodně z přírodního materiálu (vlna, bavlna). Nenosme na delší pochod spravované či potřhané ponožky — dřou nebo tlačí na nejnevhodnějších místech a jsou příčinou puchýřů, otlaků a jiných nepříjemností.

- Prádlo — ani příliš volné, ani těsné (aby nedřelo a neškrtilo), opět zásadně z přírodních materiálů, aby sálo pot.

- Košile — z bavlny nebo flanelu, raději tenká než silná.

- Svetr — nebo raději dva tenké vlněné, kterými můžeme regulovat izolační schopnosti oděvu.

- Kalhoty — z lehčích prodyšných materiálů, plátna nebo slabšího manšestru. V létě kraťasy, jinak golfky nebo volně pohodlné kalhoty

- Bunda — větrovka s kapsami a všitou kapucí, prodyšná, nepromokavá. Silné vaťované či dokonce péřové bundy se nehodí, při pohybu by ses hned zapotil.

- to co ponese na vlastních zádech při nejrůznějších putováních a táboření, nebo při dlouhých pochodech. Proto je důležitá lehkost (příliš těžká zátěž na zádech nám pokazí všechnu radost z jinak pěkné výpravy) a účelnost.

- K přespání venku potřebujeme stan (lehké áčko' se všitou podlážkou a nízkou podsadou), ti otužilejší vystačí se stanovým dílcem pro postavení malého jehlanu bez podrážky. Dále spací pytel s vyměnitelnou spací vložkou a případně spací podložku (karimatku) o co nejmenší váze, která nám zajistí teplou izolaci od země.

- K přípravě jídla se můžeme vybavit lehkým vařičem (na tuhý, či tekutý líh, plynové bombičky) jídelní miskou a lžící, nožem, otvíračem na konzervy. Pro větší skupinu (rod) pak už je potřeba mít kotlík, zkušenější s sebou nosí malé tenké prkénko na krájení potravin a kousek igelitového

ubrusu, aby potraviny neležely na zemi.

• Pro osobní hygienu stačí malá kabelka na zip a v ní mýdlo, kartáček a pastu na zuby, krém na ruce a na opalování. K taštičce pak malý ručník.

Kam tohle všechno uložit? Protože se alespoň v začátcích nebudeme pohybovat v náročnějším terénu, postačí nám úzký batoh, takový, jaký ve speciální podobě používají horolezci — říká se mu kletr.

Měl by mít postranní kapsy a být přízpůsobivý naší tělesné výšce i objemu toho, co do něj budeme muset uložit. Pro vycházky postačí malý, třeba i skládací

batůžek. Chlebníky a různé vaky a tašky na jedno rameno působí potíže při rychlejší chůzi, padají, navíc jednostranné zatěžování páteře není dobré.

Důležité zásady

• Berme s sebou opravdu jen to, co potřebujeme. Co se neosvědčilo, příště ne nosme.

• Dáváme přednost lehčím předmětům.

• Udržujeme svou výzbroj v pořádku.

• Vše, co může v dešti zvlhnout, balme do igelitových sáčků.

Batohy

Batoh použijeme úměrný množství věcí, které s sebou bereme. Do batohu sbalíme všechno tak, abychom to lehce vyhledali.

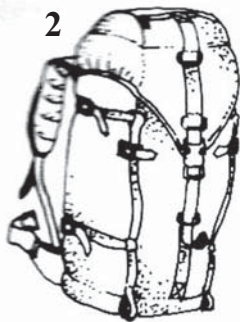
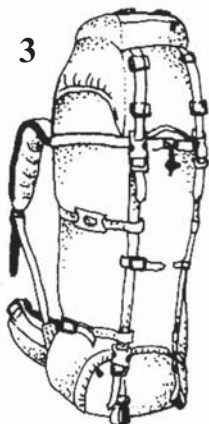
TYPY BATOHŮ:

1

3

2

1) Krosna je lehká kovová konstrukce s popruhy, umožňující nošení libovolných předmětů (vak, dříví, sud aj.)

2) Horolezecký vak (kletr) je velmi praktický, dobře sedí na zádech, kapsy má uvnitř.

3) Velký horolezecký vak

(dvojitý nebo nastavovací kletr) umožňuje zvětšení objemu vyhrnutím nastavce zevnitř batohu.

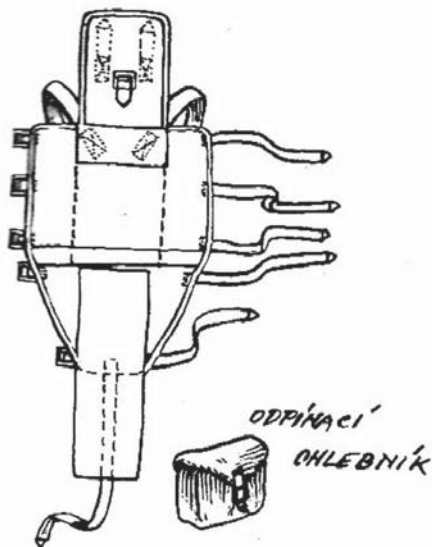

Americká torňa

— („Uska“, „Usárna), má sbalená podlouhlý štíhlý tvar, dobre sedí na zádech. Základem bale- ní je čtverec, složený z kusu látky alebo stanového dílce, na ten ve vrstvách pokládáme své věci a na koniec vše sbalíme v úhľadný válec. Pak se zapínají postupně přezky, to však vyžaduje praktickou ukázkou.

Zásady:

těžší a objemné Věci nahoru a k zádům — co nejbliže k těžišti těla, na záda měkké věci, jídelní misku v obalu, aby neušpinila ostatní věci, pláštěnka je zcela nahoře, aby byla vždy po ruce, stejně tak je hned pod ní stan.

AMERICKÁ TORŇA

PLÁŠŤ DO DEŠTĚ

CHLEBNÍK

„ESŮS“

KARABINA

STAN (DÍLEC)

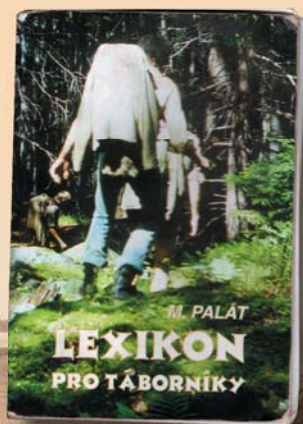
ČÁSTI VÝSTROJE
ZAROLOVÁNY
DO STANOVÉHO DÍLCE

BALENÍ BATOHU

- 1 PRÁDLO
- 2 SVETR, TEPLÁKY
- 3 TOALETNÍ POTŘEBY
- 4,5 POTRAVINY
- 6 KONZERVY
- 7 NÁDOBI („ESŮS“)
- 8 POTŘEBY NA SPANÍ
- 9 JÍDLA NA CESTU
- 10 STAN (DÍLEC)
- 11 PLÁŠŤEŇKA, VĚTROVKA
- 12 SEKERKA

z lexikonu pro táborníky
Martin Svoboda

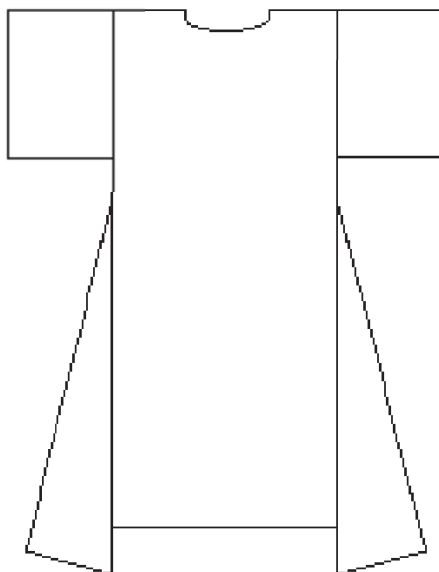
Šaty

Materiál

Na látkové šaty můžeme použít bavlněné plátno, barchet, flanel nebo vlněný flauš. Oblíbené jsou vzory s drobnými kytíčkami, proužky, puntíky, kašmír nebo modrotisk. Častou podkladovou barvou je tmavě modrá nebo černá. Rukávy a dolní okraj šatů lze ozdobit našitím barevných atlasových stuh. Dobře vypadá také použití odlišné látky na klíny.

Střih

Střih se skládá z předního a zadního dílu, rukávů a bočních klínů. Šaty mají být dostatečně široké, protože indiánské ženy je nosily i v době těhotenství a také v nich jezdily na koni. Rukávy jsou krat-

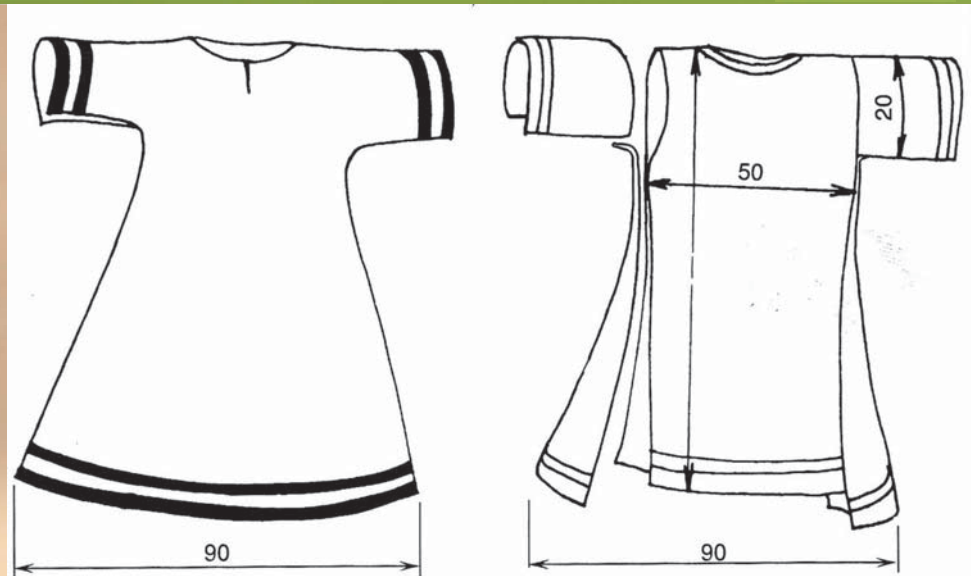

ší, aby se při práci nepletly. Dole nejsou sešité, aby umožňovaly snadné kojení. Musejí tedy být širší, aby dostatečně chránily paže. Klíny přesahují přes dolní okraj šatů. Slouží k ochraně nohou před trním nebo kopřivami. Vycházejí z původního tvaru kožených šatů, které byly také na stranách delší.

Měření

Přední a zadní díl mají tvar obdélníku. Délku naměříme od ramen asi do poloviny lýtek. Šírku určíme podle obvodu přes prsa. K tomuto objemu přidáme alespoň 15 cm a vydělíme dvěma. Pokud mají být šaty pracovní, pak je lepší přidat víc. Rukávy mají také tvar obdélníku. Délka má být zhruba k loktům. Šírka rukávu se měří od ramene do pasu nebo maximálně 10 cm nad pasem a násobí se dvěma. Klíny mají

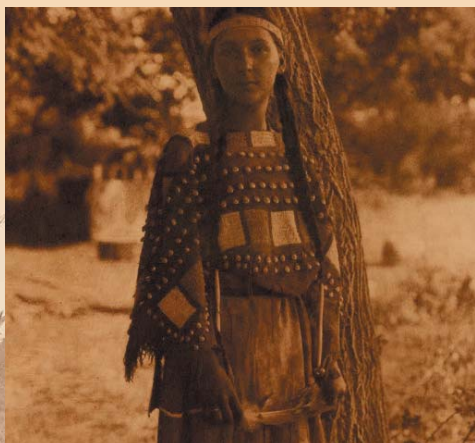
tvar rovnoramenného trojúhelníku. Jejich délka se měří od pasu ke konci sukně plus 10 cm. Pak se vsadí pod rukávy a to tak, aby přesahovaly pod okraj sukně asi o 10 cm. Výstřih šatů je jen tak velký, aby jím šlo prostrčit hlavu.

Polohový plán, Pracovní postup

Při tvorbě polohového plánu se snažíme maximálně využít pevné okraje látky, abychom nemuseli okraje šatů zahýbat. Při stříhání látky nezapomeneme přidat 1 až 2 cm na švy. Nejdřív sešijeme ramenní švy. Pak zahneme okraje rukávů, které se nebudou sešívát. Potom vsadíme upravené rukávy. Jejich střed se musí přesně přiložit k ramenním švům, aby nebyly rukávy křivé. Pokud průramky končí nad pasem, pak sešijeme švy mezi rukávem a klínem. Potom přišijeme klíny k šatům.

Začínáme od pasu. Klíny doporučuji pečlivě našpendlit, protože šikmo střižená látka je dost pružná a tak by druhá strana klínu mohla jinak přesahovat. Nakonec začistíme všechny okraje, kde by se látka mohla třepit. Zvláště pečlivě olemujeme výstřih - třeba šikmo střiženým proužkem látky (zbyde nám od stříhání klínů) nebo atlasovou stužkou.

*čerpáno z internetu
Martin Svoboda*

Češi v Dakotě

Založení města Tábor

Naši krajané se začali stěhovat do této oblasti v polovině 19.století, kdy americká vláda rozdělovala farmářům půdu k osídlování, tzv. “homesteady” neboli “domoviny” téměř zadarmo. A tak naši osadníci patří k prvním průkopníkům civilizace a mnozí z nich přinesli v boji s Indiány těžké oběti. Při zabírání “domoviny” musel zaplatit každý přistěhovalec 12 dolarů zápisného a bydlel-li pak pět let na pozemku, byla “domovina” jeho! Jinak bylo nutno zaplatit 205 dolarů a pak již po šestiměsíčním pobytu byl pozemek majetkem zabírajícího. Za takových okolností bylo velice snadné získat půdu. Mnohé americké rodiny, které se farmařením vůbec nezabývaly, takto získané pozemky dobře zpeněžily. Dnes má taková farma cenu i sto tisíc dolarů.

V létech 1850-1880 nastal velký boom vystěhovalců na Západ a ani Češi nezůstali pozadu. V té době farmářská města a městečka v Iowě, v Nebrasce, v Kansasu, v Dakotě a v Minnesotě rostla jako houby po dešti a mnohá z nich byla ryze česká. V roce 1868 založil v Chicagu František Bém první český rolnický spolek a když se přihlásilo 5.000 členů, vedl první výpravu do státu Kansas, kde však naši krajané nenalezli vhodnou půdu schopnou kolonizace. Proto se vydali v následujícím roce do severní Nebrasky k řece Niobraře. Ale ani zde se jim nelíbilo, neboť

půda kolem Niobrary se jen částečně hodila k obdělání. Ostatek je jen písčitá, neúrodná, kopcovitá planina, která se tehdy přímo hemžila Indiány, majícími tam do dnes rezervaci. Na Niobraře se náhodou setkali s inženýrem Ch.Mayerem z Yanktonu, který jim sdělil, že v Jižní Dakotě jsou pěkné pozemky a pobídl je, aby tam jeli. A skutečně několik mil od Yanktonu, bylo nalezeno krásné místo, které si ihned zabrali první farmáři. Avšak teprve za tři roky se sem začali houfně stěhovat další české rodiny a založili zde české městečko Tábor, na pozemku vykoupeném od paní Kučerové, která jej zabrala jako “domovinu” za 200 dolarů. Tehdy, roku 1873, zde stál jediný srub. Pozemek, měřící asi 130 akrů, byl rozdělen na 50 stavebních parcel. Bylo pamatováno i na kapli, hřbitov a faru. Radnice byla v hospodě. Škola byla postavena ihned a navštěvovalo ji třicet dětí. Protože nebyl anglický učitel, vyučoval česky pan Zidra. Platili mu všichni členové obce a vyučovalo se tři měsíce v roce. První obchod byl postaven v roce 1876. Tábor se stal srdcem českých osad v Jižní Dakotě a před válkou tam žilo přes pět set obyvatel - samí Češi, což je celkem málo, protože většina jich bydlí na svých farmách v širokém okolí a do města dojíždějí pouze do úřadů a za obchodem.

*čerpáno z internetu > indiáni.cz
Martin Svoboda*

SLUNEČNICE

Kam milenka slunečnice,
kam se dívá celý den?
Celý den otáčí líce
za miláčkem, za sluncem.

Zato v zlaté kráse
slunci podobá se,
a že slunce miluje,
slunečnice se jmenuje.

moudra, postřehy a projevy současných i historických Irokézů

Toužíme po tom, abychom my a vy byli jednoho srdce, jedné mysli a jednoho těla, a tak se stali jedním národem projevujícím vzájemnou lásku a úctu, jenž by zůstal pevný a celistvý nejen pro nás a vás, ale i pro naše a vaše děti a všechny následující generace. My, kdo jsme teď tady, jsme staří lidé, kteří řídí záležitosti svých národů. Protože jsme staří, lze se domnívat, že s námi zaniknou vzpomínky na tyto události, protože na rozdíl od vás neovládáme umění uchovat je tím, že je svěříme písmu. Nicméně máme způsoby, jak předat z otce na syna zprávu o těchto událostech, proto zjistíte, že jsou pravdivě uchovány a generace přicházející po nás budou seznámeny s tím, co se událo, aby to neupadlo v zapomnění, dokud bude trvat Země.

Kanickhungo; Irokézové

Pokud by jste chtěli nechat otisknout nějaký váš článek.

Napište redaktorům Načasů.

šéfredaktor Martin Svoboda: martiran@seznam.cz